

Adam Nedeljković

*DA LI JE SPECIFIČNOST SVEDOČANSTVA FAKTOR NJEGOVE
KOHERENTNOSTI? SLUČAJ LOGIČKI EKVIVALENTNIH ISKAZA*

APSTRAKT: Ukoliko imamo sa jedne strane dva svedoka koji, nezavisno jedan od drugog tvrde da je ubica muškarac, a sa druge strane druga dva svedoka koja nezavisno jedan od drugog tvrde da je ubica plav, plavook i gojazan muškarac, koje je od dva svedočanstva koherentnije? Da li je koherentnije ono koje pruža više informacija ili je koherentnost jednaka i u jednom i u drugom skupu s obzirom na to da su oba skupa svedočanstava logički ekvivalentna? Ukratko, da li sadržajnost, tj. specifičnost svedočanstva može povećati stepen koherentnosti? U ovom radu zastupaćemo tvrdnju da koherentnost iskaza u nekom skupu ne zavisi od njihove specifičnosti.

KLJUČNE REČI: KLJUČNE REČI: koherentnost, specifičnost, logička ekvivalencija, Šogendi, Šubert

Uvod

a) Predmet rada:

Predmet ovog rada je diskusija o potencijalnom uticaju specifičnosti svedočanstva na njegovu koherentnost.¹ Kada govorimo o specifičnosti svedočanstva, podrazumevamo njegovo informaciono bogatstvo. Pod informacionim bogatstvom podrazumeva se ono koliko se tvrdi nekim iskazom. Prema pravilima teorije verovatnoće, iskaz kojim se više tvrdi, ima manju prethodnu verovatnoću. Dakle, ukoliko se nekim iskazom ili svedočanstvom tvrdi više nego nekim drugim, onda ono ima veće informaciono bogatstvo. Što je iskaz informaciono bogatiji, samim tim je i manje verovatan. Što je iskaz manje verovatan, on je specifičniji.² Ukratko specifičnost je vezana za prethodnu verovatnoću iskaza (Shubert 2011: 266). Sa druge strane, što je iskaz in-

---

1 Istraživanje sprovedeno u svrhu sastavljanja ovog članka, obezbeđeno je materijalnim sredstvima Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, kroz stipendiju.

2 U ovom radu, „iskaz“ i „svedočanstvo“ tretiramo kao sinonime.

formaciono siromašniji, njegova specifičnost je manja, tj. njegova prethodna verovatnoća je veća (Carter 2014: 16).

Postoje dve struje u okviru (probabilističkog) koherentizma koje se dele u odgovoru na pitanje o uticaja specifičnosti svedočanstva na njegovu koherentnost. Prva struja zastupa stav da koherentnost ne zavisi od specifičnosti (Siebel, Wolff 2008: 167-171). Druga zastupa stav da koherentnost zavisi od specifičnosti (Shubert 2011: 269-270). Pitanje o uticaju specifičnosti na razmatraćemo u kontekstu logički ekvivalentnih iskaza. Teza koju zastupaju neki koherentisti glasi da su logički ekvivalentni iskazi *maksimalno* koherentni. U pokušaju da konstruišu adekvatnu probabilističku meru koherencije oni postavljaju ovu tezu kao uslov koji (svaka) mera mora da zadovolji (Fitelson 2003: 194) (Mejis 2006: 231,232). Intuicija koju oni postavljaju kao uslov koji mora biti zadovoljen deluje sasvim legitimno.

Tvrđnja koju zastupamo je sledeća: svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza su maksimalno koherentni. Pod maksimalnom koherentnošću podrazumevamo da postoji nekakav stepen koherentnosti preko koga se ne može preći. Taj stepen je rezervisan za sve skupove logički ekvivalentnih iskaza. Ukoliko koherentnost zamislimo kao kontinuum, svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza, nalaze se u krajnjoj tački tog kontinuum. Takoreći, ta tačka je rezervisana samo za njih. Ukratko, teza glasi:

τ : Svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza su maksimalno koherentni.

Ukoliko prihvatimo da specifičnost utiče na stepen koherentnosti, moramo odbaciti τ . Pokazaćemo da jedna probabilistička teorija koherencije, koja uključuje specifičnost, neke skupove logički ekvivalentnih iskaza, tretira kao koherentnije od drugih skupova logički ekvivalentnih iskaza. Naravno, razlika između tih skupova je u stepenu specifičnosti iskaza koji se u njima nalaze. Pomenuta teorija koherencije tretira specifičnije, logički ekvivalentne iskaze kao koherentnije od onih manje specifičnih. Prema meri koja u procenu koherentnosti uključuje specifičnost, ne postoje ni maksimalno koherentni skupovi, niti su logički ekvivalentni skupovi jednako koherentni. Drugim rečima, ukoliko prihvatimo specifičnost kao faktor koherentnosti, τ je lažna tvrdnja. Ona je lažna zato što, ukoliko specifičnost prihvatimo kao faktor koherentnosti dobijaju se sledeće posledice: 1) niti postoji maksimalno koherentan skup iskaza, 2) niti su svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza jednako koherentni, 3) niti su svi logički ekvivalentni iskazi maksimalno koherentni. Ovo će biti dokazano u 3b.

Dakle, moramo izabrati jedno – teoriju koherencije koja uključuje u procenu i specifičnost svedočanstva ili intuicije na kojima se τ bazira. Intuicije nisu nepovredive. One nisu aksiomi koji se ne mogu smisleno dovesti u pitanje. Takođe, intuicije su nekad izvor problema. Međutim, čini se da ova generalna tvrdnja o nepouzdanosti i nestabilnosti intuicija nije dovoljan argument da se τ dovede u pitanje. Prema tome, moramo reći više o teoriji koja se ne slaže sa τ .

To je Šogendijeva mera koherencije. Ova teorija koherencije ima nekakvo nezavisno opravdanje. U ranijem članku smo pobrojali njene dobre osobine, ali smo pomenuli i neke loše, na primer, da ona prepoznaje maksimalno koherentne skupove (Nedeljković 2018: 48-52). Pored toga, istraživanja Olsona i Šuberta pokazala su da Šogendijeva mera može poslužiti kao alat u nekim ograničenim scenarijima, pomoću koga možemo ustanoviti koliko je neki izvor pouzdan (Shubert 2011: 266) (Olsson, Shubert 2007: 300-303).

Sada je vreme da nepoželjne osobine Šogendijeve mere budu istražene. Takođe, pokušaćemo da pokažemo da njena potencijalna uloga kao vodiča do pouzdanosti nije ozbiljno narušena kritikom koja će u ovom radu biti izneta.

b) Cilj rada

Cilj koji želimo da postignemo je da pokažemo da postoji način da se razreši sukob između Šogendijeve mere i τ . Vrlo grubo rečeno, pokušaćemo da pokažemo da Šogendijevu meru koherencije ne treba tretirati kao meru koherencije, makar u slučaju logički ekvivalentnih iskaza. Pokušaćemo da ponudimo reinterpretaciju Šogendijeve mere koja razrešava njen sukob sa τ , pri čemu je funkcija koju joj pripisuju Šubert i Olson zadržana.

1. Specifičnost

a) U uvodnom delu ukratko smo objasnili šta se podrazumeva pod specifičnošću u opštim terminima. Sada nije na odmet ovaj pojam izneti na svetlo dana služeći se primerima. Uporedimo sledeća dva iskaza.

A1: Ubica je muškarac

A2: Ubica je muškarac visok 180 cm, plavokos, plavook i gojazan

Iskaz A2 je specifičniji od iskaza A1 zato što se njime tvrdi više. Ali, kao što je ranije rečeno, iskazi kojima se tvrdi više imaju po pravilu nižu prethodnu verovatnoću. Pod prethodnom verovatnoćom podrazumevamo verovatnoću iskaza pre nego što je uzeta u obzir evidencija koja bi ga mogla potkrepiti ili falsifikovati (Strevens 2017: 49). Prethodnu verovatnoću obeležavamo sa $P(X)$, gde je X neki iskaz. U ovom slučaju važi da:

$$P(A1) > P(A2)$$

b) Treba imati u vidu da visoka verovatnoća iskaza nije sama po sebi dobro ili saznajno korisno svojstvo. Verovatnoća iskaza (bilo da je ona prethodna ili naknadna) uvek je neki realan broj između 0 i 1. Činjenica da neki iskaz ima prethodnu verovatnoću koja je blizu 1, znači samo da se tim iskazom ne tvrdi mnogo. Ukoliko ima vrednost 1, to uglavnom znači da se tim iskazom ne tvrdi, za praktične svrhe, ništa

(Dretske 1981: 12) (Carter 2014: 16). Iskazi koji imaju po definiciji prethodnu verovatnoću 1 su tautologije (Strevens 2017: 13). Poznato je da tvrdeći tautologiju, ne možemo pogrešiti. Međutim, nepogrešivost ima cenu. Ta cena je potpuni manjak informacionog sadržaja. Dakle, visoka prethodna verovatnoća nije sama po sebi dobra osobina nekog iskaza. Ona može biti indikator da se tim iskazom tvrdi vrlo malo ili skoro ništa. Dakle, treba imati u vidu da specifičnost zavisi od informacionog bogatstva iskaza. Specifičnost, možemo vrlo grubo matematički predstaviti kao obrnuto proporcionalnu prethodnoj verovatnoći iskaza. Drugim rečima, što je manja prethodna verovatnoća, to je njegova specifičnost veća (ovu opasku treba shvatiti više kao ilustraciju nego definiciju). Na primer, ukoliko neko tvrdi da će fer kocka za igru pasti na paran broj, on tvrdi mnogo manje od onoga koji tvrdi da će ista kocka pasti na 4 ili na bilo koji drugi pojedinačni broj.

c) Takođe, potrebno je razumeti da se specifičnost tiče pojedinačnih iskaza. Ona ne predstavlja odnos između više iskaza. Element teorije verovatnoće koji može biti iskorišćen za prikaz odnosa između iskaza je uslovna verovatnoća. Pod uslovnom verovatnoćom podrazumeva se verovatnoća nekog iskaza kada se pretpostavi istinitost nekog drugog iskaza. Uslovna verovatnoća predstavlja se na sledeći način: $P(X | Y)$, gde je Y iskaz čija se istinitost pretpostavlja, a X iskaz čija se uslovna verovatnoća meri (Strevens 2017: 15).

2. Koherentnost; zašto je treba kvantifikovati

a) Koherentnost nekog skupa iskaza ili svedočanstava, tradicionalno je shvaćena kao direktno zavisna od stepena u kome se članovi tog skupa međusobno podržavaju (Bonjure 1985: 93). Čini se da iz ove tvrdnje možemo izvesti sledeća dva zaključka: što se iskazi više međusobno potkrepljuju, skup kojem oni pripadaju je koherentniji i koherentnost je svojstvo skupa koje dolazi u stepenima jer su neki skupovi koherentniji od drugih, upravo zato što se njihovi elementi bolje međusobno potkrepljuju. Kada govorimo o stepenovanju nekog svojstva, nije na odmet uzeti u obzir i mogućnost njegove kvantifikacije. Naravno, deluje neobično govoriti o „količini“ koherentnosti nekog skupa, ali sama mogućnost da se koherentnost izmeri ima svoje dobre strane. Pri tom, potrebno je imati u vidu da je ideja o koherentnosti kao kvantitativnom svojstvu jedna od pretpostavki koja vodi u sukob između intuicije o logički ekvivalentnim iskazima kao maksimalno koherentnim i Šogendijeve mere koherencije. Naravno, nisu svi koherentisti i zastupnici slabog fundamentizma podržavali stav da je koherentnost svojstvo koje se može kvantifikovati na osnovu odnosa među iskazima. Postoje tri poznata primera. Prva dva pripadaju počecima formalnog koherentizma, a to su Juingova deduktivistička i Luisova probablistička teorija koherencije. Od sa-

vremenih teorija koherencije koje se ne oslanjaju na broj već na relaciju „ne manje koherentan“ treba pomenuti Bovens-Hartmanovu meru (Bovens, Hartmann 2003: 25). Juing je zastupao stav da je skup koherentan ukoliko je konzistentan i ukoliko svaki element skupa sledi deduktivno kada se svi ostali pretpostave kao premise (Olsson 2017: odeljak 3, paragraf 1,2). Pošto je Juingova teorija procenjena kao isuviše restriktivna, Luis je konstruisao vrlo sličnu teoriju koja se zasniva na odnosu naknadne i prethodne verovatnoće elemenata nekog skupa. Prema njegovom mišljenju, skup je koherentan ako i samo ako svaki element skupa ima veću naknadnu verovatnoću kada se svi ostali pretpostave kao istiniti (Lewis 1946: 338) Ni Juingova ni Luisova teorija nisu kvantitativne. One nisu u stanju da daju ocenu u kojoj je meri neki skup koherentan, već samo to da li je koherentan ili ne (Mejjs 2005: 16,17). Ipak, ono što je zajedničko za oba pristupa je to da se koherentnost zasniva na odnosu između jednog iskaza i svih preostalih iskaza koji čine skup (Mejjs 2005: 17). Prethodna verovatnoća kod Luisa služi kao referentna tačka na osnovu koje ocenjujemo da li je došlo do rasta naknadne verovatnoće. Sama prethodna verovatnoća (tj. specifičnost) nema očigledne direktne posledice na samu koherentnost. Ono što je bitno to da li postoji ili ne postoji rast verovatnoće.

b) Postoje određene intuicije koje idu u korist tvrdnji da koherentnost treba tretirati kao kvantitativno svojstvo skupa. Kvantitativnost bi u principu trebalo da posluži samo kao izraz intuicije da su neki skupovi koherentniji ili manje koherentni od drugih (Akiba, Morreti 2007: 78,79). Pored toga, neki koherentisti probabilističke provincije smatrali su da upravo kvantitativnost može ukazati na rast verovatnoće skupa i time pokazati kako koherencija predstavlja vodič do istine. Ideja vodilja bila je sledeća: ukoliko je skup A koherentniji od skupa B (prema nekoj meri koherencije), onda iskazi u skupu A imaju veću verovatnoću od skupa B (Olsson 2002: 5). Od ovog pokušaja se odustalo. Došlo je do ublažavanja ciljeva i koherencija je počela da se posmatra kao vodič do pouzdanosti. I prvi i drugi cilj bazirali su se na ideju da je koherentnost kvantitativno svojstvo (Shubert 2011: 266) (Olsson, Shubert 2007: 300-303). Mera koja je bila najviše razmatrana u kontekstu dolaženja do istine i/ili pouzdanosti je Šogendijeva mera (u daljem tekstu Čšog). Nju ćemo iskoristiti kao primer mere koja specifičnost svedočanstva tretira kao neotuđivi faktor njegove koherentnosti. U svakom slučaju, treba imati u vidu da na prvi pogled bezazlena ideja, da koherentnost treba tretirati kao kvantitativno svojstvo, ima ulogu (iako možda marginalnu) u generisanju našeg problema. Pokušaćemo da pokažemo da nije potrebno odbaciti ideju kvantitativne koherencije kako bi se problem rešio.

3. Čšog-procena logički ekvivalentnih skupova svedočanstava

a) U ovom odeljku prikazaćemo slućajeve svedočanstava koji su nesumnjivo intuitivno koherentni. Međutim, pokazaćemo da na osnovu razlićitih pretpostavki, možemo na drugaćije načine proceniti koherentnost ovih svedočanstava. Naravno, reć je o tome da li prihvatamo da je specifićnost svedočanstva faktor koji treba da ima uticaj na koherentnost.

b) Jedan skup iskaza koji je nesumnjivo koherentan je skup logički ekvivalentnih iskaza. Treba obratiti pažnju na to da ne tvrdimo, za sada, da je bilo koji od skupova koji slede maksimalno koherentan. Možemo uzeti jedan skup koji se sastoji od iskaza koji su logički ekvivalentni, ali sami po sebi nisu nesumnjivo istiniti. Jedan takav skup bio bi:

$A = (\text{Laša Talahadze digao je iz „trzaja“ 220 kilograma, Laša Talahadze digao je iz „trzaja“ 485 imperijalnih funti i 0.2722560 unci})$ (Siebel, Wolff 2008: 168)

Iskazi u skupu A su ekvivalentni jer je jedna imperijalna funta (mera za težinu) jednaka 0.45359237 kg. Međutim, ni prvi ni drugi iskaz nisu tautologije niti su nužno istiniti u bilo kom smislu. Ono što je karakteristićno za skup A je to da ukoliko je jedan njegov iskaz istinit, onda je nužno istinit i drugi. Takođe, ukoliko je jedan lažan, onda je logički nužno i drugi lažan.

Sa druge strane, možemo imati skup koji sadrić dva iskaza, od kojih su oba tautologije i koji su logički ekvivalentni. Na primer:

$$B = (\neg(A \& \neg A), (A \vee \neg A))$$

Da li postoji relevantna razlićka između skupova A i B u smislu koherentnosti? Da li je jedan skup koherentniji od drugog?

Ovde dolazimo do sukoba koji je predmet ovog rada. Jedna frakcija tvrdi da je logička ekvivalentnost kriterijum (*touchstone*) koherentnosti (Siebel, Wolffe 2008). Ako prihvatimo ovu tvrdnju, ćini se da moramo prihvatiti i tvrdnju da su skupovi logički ekvivalentnih iskaza, bez obzira na karakter samih iskaza, svi koherentni. Ovo je u sućtini tvrdnja τ . Mi bismo ovde dodali još nešto. Ukoliko prihvatimo da je logička ekvivalentnost kriterijum koherentnosti, pri ćemu prihvatamo da je koherentnost kvantitativno svojstvo kao što je sugerisano u prethodnom odeljku, ćini se da se obavezujemo na tvrdnju da su svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza jednako koherentni. Dakle, ako je ova tvrdnja taćna, sledi da:

α : $Cr(A) = Cr(B)$, gde Cr oznaćava funkciju koja meri koherentnost skupa. Mera Cr ostaje nespecifikovana. Bitno je samo razumeti šta bi trebalo da bude njen rezultat.

Prema tvrdnji τ , karakter pojedinaćnih iskaza je nebitan, jer se koherentnost ne tiće odlićka iskaza u izolaciji, već njihovog mećusobnog odnosa. Poznato je ogranićenje da ne možemo govoriti o koherentnosti iskaza izolovano od drugih iskaza. Zaista, deluje zbnunjuće tvrditi, sa jedne strane da je maksimalna koherentnost skupa zaga-

rantovana ukoliko su elementi skupa logički ekvivalentni, ali da koherentnost ipak može biti veća. Ako prihvatimo da postoje logički ekvivalentni skupovi koji su koherentniji od drugih logički ekvivalentnih skupova, moramo poreći tvrdnju da logička ekvivalentnost garantuje maksimalnu koherentnost. Ova intuicija će teško biti oborena. Ipak Čšog je teorija koherencije koja je u direktnom sukobu sa ovom intuicijom.

Ukoliko prihvatamo Čšog kao adekvatnu eksplikaciju ove relacije, moramo prihvatiti i rezultat da je skup A značajno koherentniji od skupa B (Shubert 2011: 269,270). Samim tim nameće se zaključak da logička ekvivalentnost ne garantuje maksimalnu koherentnost. Prvo ćemo pokazati da Čšog zaista procenjuje skup A kao koherentniji, a kasnije ćemo razmotriti da li postoji nekakvo opravdanje za zaključak koji se nameće: Da logička ekvivalentnost nije garant maksimalne koherentnosti, tj. da su neki skupovi logički ekvivalentnih iskaza manje koherentni od drugih.

Čšog (S) = $P(A_1 \& \dots \& A_n) / P(A_1) * \dots * P(A_n)$, gde je S neki skup iskaza (ili svedočanstava), a $A_1, \dots, A_n$ njegovi članovi, tj. iskazi ili svedočanstva (Shogenji 1999: 340).

i) Iskaze iz skupa A označićemo redom sa „p“ i „q“.

$$\text{Čšog}(A) = P(p \& q) / P(p) * P(q) =$$

$$P(p | q) * P(q) / P(p) * P(q) =$$

$$1 * P(q) / P(p) * P(q) = P(q) / P(p) * P(q) =$$

$$1 / P(p)$$

Recimo da je $P(p) = 0,8$, onda sledi da je $\text{Čšog}(A) = 1 / 0,8 = 1,25$

ii) Iskaze iz skupa B označićemo kraće sa „r“ i „s“.

$$\text{Čšog}(B) = P(r \& s) / P(r) * P(s) = P(r | s) * P(s) / P(r) * P(s) = 1 / P(r)$$

$$P(r) = 1, \text{ dakle } \text{Čšog}(B) = 1 / 1 = 1$$

Dakle,

$$\beta: \text{Čšog}(A) > \text{Čšog}(B)$$

Tvrdnje α i β su u direktnom sukobu. Potencijalna rešenja ovog problema mogu biti u odbacivanju ideje kvantifikacije koherentnosti, odbacivanju neke od intuicija koje stoje iza sukobljenih tvrdnji (a samim tim i tvrdnji), ili jednostavno tvrditi da ili α ili β ne mere koherentnost u istom smislu ili zapravo jedna mera meri koherentnost, a druga meri nešto drugo, nešto što nije koherentnost *per se*. Mi ćemo zastupati poslednje rešenje, da Čšog zapravo ne meri koherentnost u kontekstu logički ekvivalentnog svedočanstva, već nešto drugo, što bismo mogli nazvati *neočekivanost koherentnog svedočanstva*.

Ranije je rečeno da, ukoliko se prihvati Čšog kao adekvatna eksplikacija koherencije, onda je ideja o logički ekvivalentnim iskazima kao maksimalno koherentnim, dovedena u pitanje. Ali, ovde treba pomenuti da je ona dovedena u pitanje u dva smisla. U prvom smislu, prema Čšog, skup B *nije koherentan skup*. On je neutralan (Dokaz u Dodatku pod tačkom 3b). Drugim rečima, B nije ni koherentan ni nekohe-

rentan (Akiba, Morreti 2007: 79.). Čšog tumači ovaj skup na istovetan način na koji bi tumačio skup čiji su elementi probablistički nezavisni iskazi (Siebel, Wolff 2008: 169.). Ali, mi znamo da su iskazi u skupu B probablistički zavisni, jer ako je jedan neistinit, onda je i drugi, i ako je jedan istinit onda je samim tim i drugi istinit. U svakom slučaju, prema Čšog, skup B nije čak ni koherentan. Ovo je znak za zabrinutost. Iako ovo može delovati kao razlog za odbacivanje ove mere, mi ćemo poslušati Olssonov savet. On u suštini glasi da se ne treba previše obazirati na neobične rezultate koje mere mogu dati po pitanju koherentnosti tautologija „jer tautologije nisu deo ničijeg skupa verovanja“ (Olsson 2017: odeljak 3, paragraf 5). Bez obzira da li je ova tvrdnja istinita ili ne, ipak ćemo poslušati i nećemo previše akcenta stavljati na ovaj problem, ali druge probleme nećemo zanemariti.

Ono što čini Čšog zaista neobičnom je to što ona ne prepoznaje mogućnost postojanja maksimalno koherentnog skupa. Dakle, nije samo to da je jedan skup logički ekvivalentnih iskaza koherentniji od drugog skupa logički ekvivalentnih iskaza, već da u principu nije moguće konstruisati maksimalno koherentan skup u smislu Čšog.

Naime, vidimo u i) da je Čšog $(A) = 1/p$. Prema tome, što je „p“ manje verovatno, skup A je koherentniji (Siebel, Wolff 2008: 169, 170). Ne postoji gornja granica koherentnosti, pošto vrednost „p“ može konstantno da opada. Ovo je drugi smisao u kome Čšog dovodi u pitanje koherentnost nekih logički ekvivalentnih iskaza. Ova „mana“ Čšog donekle ima uticaja na činjenicu da su Shubert i Olson ovu meru proglasili za vodiča do pouzdanosti. O tome ćemo kasnije više govoriti.

c) Ovde je potrebno prisetiti se pojma specifičnosti. Rečeno je da je specifičnost funkcija prethodne verovatnoće iskaza. Što je iskaz specifičniji njegova prethodna verovatnoća je manja jer je on informaciono bogatiji. Iskazi u navedenom skupu A su van svake sumnje informaciono bogatiji od iskaza iz skupa B. Njima se pruža informacija o dostignuću jednog sportiste dok iskazi iz skupa B ne pružaju praktično nikakvu informaciju (Dretske 1981: 12). Prema tome, što „p“ iz skupa A sadrži više informacija, njegova prethodna verovatnoća biće manja. Samim tim, skup A će biti koherentniji u smislu Čšog. Dakle, ako prihvatimo Čšog kao adekvatnu eksplikaciju koherencije, onda specifičnost direktno utiče na koherentnost. Dalja posledica je ta da ne postoji gornja granica koherentnosti što je suprotno intuiciji da su skupovi logički ekvivalentnih iskaza svi maksimalno koherentni. Za izvođenje ovog zaključka bitna je naravno i pretpostavka da je koherentnost svojstvo koje se može kvantifikovati. Međutim, pokušaćemo da pokažemo da mogućnost kvantifikacije ne bi trebalo da bude odbačena zbog neobičnih rezultata koje pruža Čšog u kontekstu logički ekvivalentnog svedočanstva. O ovome više kasnije.

Ovim završavamo prikaz osnovnog sukoba rada. U sledećem odeljku prelazimo na izlaganje argumenata zastupnika suprotstavljenih pozicija.

4. Argumenti „za“ i „protiv“

a) Ovaj odeljak posvećen je diskusiji koja se povela po pitanju intuicije o maksimalno koherentnim skupovima. Prvo što želimo da uradimo je da prikažemo i objasnimo argumente suprotstavljenih strana. Pokušaćemo da ustanovimo koja strana ima ubedljivije argumente. Ako se ispostavi da su argumenti jednako ubedljivi ili neubedljivi, prihvaćemo da je rešenje ove diskusije van našeg domašaja. Sa druge strane, postoji i opcija indirektnog rešenja ovog problema. Probabilističkim koherentistima nije strana ideja da relaciju koherencije tretiraju kao neodređen ili bolje reći, višeznačan pojam. Samim tim postoje i različiti načini na koje možemo shvatiti koherenciju, pri čemu su ta značenja u nekakvoj vrsti sukoba (Bovens, Olsson 2000: 688). Predstavićemo ovo rešenje kao jedno od mogućih načina da se reši spor. Pokušaćemo da ukažemo na razloge zašto je ovo rešenje, iako potencijalno prihvatljivo, ipak inferornije u odnosu na rešenje koje se u suštini svodi na odbacivanje Čšog kao mere koherencije u kontekstu logički ekvivalentnih iskaza. Pokušaćemo da ponudimo razloge za tvrdnju da Čšog zapravo ni ne meri koherentnost, već njenu neočekivanost. Ovo nije toliko neblagonaklona interpretacija Čšog, kao što može delovati na prvi pogled. „Neočekivanost“ je bitan faktor u matematičkoj teoriji informacija. Neočekivanost informacije sugeriše da ona govori nešto o nekom stanju stvari. Neočekivane informacije su da tako kažemo, informativnije. (Carter 2014: 7-8, 16). Hoćemo da kažemo da je neočekivanost ili specifičnost bitan faktor svedočanstva, ali da nije ključan za koherentnost *per se*. Pored toga, ovo rešenje se u suštini zasniva na ideji koju su izneli Bovens i Olson, a koje je gore naveden. Rešenje koje se nudi u ovom radu je vrlo mala modifikacija njihove interpretacije Čšog.

b) Naveli smo ranije, u grubim crtama, mišljenje koherentista koji smatraju da je specifičnost, tj. prethodna verovatnoća iskaza, irelevantna za koherentnost. Ukoliko prihvatimo ovo, problem koji je ranije iskršao prestaje da važi. Problem na koji se referira je poricanje postojanja maksimalno koherentnih skupova. Jednostavno, ukoliko su svi skupovi logički ekvivalentnih iskaza maksimalno koherentni, onda su oni koherentni u istoj meri. Time je intuicija o logičkoj ekvivalenciji kao maksimalnoj koherenciji spasena. Pogledajmo prvo šta tvrde zastupnici stava da specifičnost ne treba da ima uticaja na koherentnost.

c) Ovde možemo ponoviti dve zabrinjavajuće činjenice o koherentnosti skupa B u smislu Čšog. Prvo, prema Čšog, B čak nije ni koherentan, već neutralan. Neutralnost treba da sugeriše nezavisnost iskaza, što znamo da nije tačno u slučaju članova skupa B. Drugo, prema Čšog ne postoji maksimalno koherentan skup jer uvek možemo konstruisati skup logički ekvivalentnih iskaza koji imaju manju verovatnoću, tj. veću specifičnost. Za taj postupak potrebno je samo uzeti iskaze koji su informaciono bo-

gaciji. Na primer, u slučaju skupa A, mogli bismo dodati i informaciju da se Laša Talahadze u trenutku kada je podigao 220 kilograma iz trzaja, takmičio u superteškoj kategoriji. Iskaz možemo učiniti još informativnijim kada bismo dodali i informaciju o lokaciji sportskog takmičenja. Samim tim, opadala bi verovatnoća ovog iskaza, a koherentnost u smislu Čšog bi rasla proporcionalno. Neko bi mogao ove posledice prihvatanje Čšog protumačiti kao njen *modus tolens*, tj. razlog da se Čšog odbaci. Teorija koja ima neprihvatljive posledice i sama je neprihvatljiva (Shubert 2011: 270).

d) Sa druge strane, zastupnici Čšog tvrde da je upravo specifičnost svedočanstva važan aspekt koherentnosti. Na primer, pretpostavimo da je na Vračaru došlo do nestanka neke osobe. Policija traga za nestalim, ali nema nikakvih informacija koje bi mogle suziti prostor na kome istražni organi, sa svojim ograničenim ljudstvom i resursima, mogu vršiti pretragu. Zbog toga, policija deli opštinu Vračar na deset polja.³

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

U sledećem trenutku nastupaju dva para svedoka. Svi svedoci su potpuno nezavisni i jednako pouzdani.⁴ Prva dva svedoka tvrde da se nestali nalazi u nekom polju između 2 i 9 uključujući i ta dva polja. Druga dva svedoka tvrde da se nestali nalazi u polju 4. Koje svedočanstvo je koherentnije? Ono koje daju prva dva ili ono koje daju druga dva svedoka? Ponovimo, i prvo i drugo svedočanstvo čine logički ekvivalentni iskazi. Međutim, drugo svedočanstvo se čini mnogo korisnijim jer sužava pretragu. Čini se da korisnost potiče od činjenice da je drugi par svedoka jako specifičan po pitanju toga gde se nestali nalazi. Za dokaz da Čšog procenjuje drugi skup svedočanstava kao koherentnije videti Dodatak pod tačkom 4d. Dalje, koherentnost često posmatramo kao odnos međusobnog potvrđivanja dva ili više iskaza. Pošto se iskazi druga dva svedoka više potkrepljuju, to znači da je njihovo svedočanstvo koherentnije. Primer je varijacija Šubertovog argumenta (Shubert 2011: 270).

5. Diskusija

a) Ovde ćemo pokušati da ocenimo iznete argumente i da ustanovimo da li je moguće izabrati jednu od ponuđenih opcija. Stav koji mi zastupamo glasi da je skup logički ekvivalentnih iskaza maksimalno koherentan bez obzira na verovatnoću/specifičnost/informativnost/neočekivanost iskaza koji čine taj skup. Drugim rečima, od-

3 Primer je preuzet iz (Bovens, Hartmann 2003: 39)

4 Nezavisnost znači da iskaz jednog svedoka ne utiče ni na koji način na iskaz drugog svedoka. Pouzdanost je jednaka jer želimo da isključimo sve ostale faktore (osim koherentnosti i specifičnosti) koje mogu uticati na procenu svedočanstva (Shubert 2011: 265,266)

bacujemo Čšog kao adekvatnu teoriju koherencije. Razlog za to nije u činjenici da ne vidimo vrline Šogendijeve mere, već smatramo da njene mane nadjačavaju njene vrline u kontekstu logički ekvivalentnih iskaz. U suštini ne odbacujemo Čšog u potpunosti, ali je ne prihvatamo kao *meru koherentnosti per se*. U redovima koji slede pokušaćemo da obrazložimo ovaj stav.

b) Zanemarićemo za sada činjenicu da Čšog krši određene intuicije. Intuicije nisu nepovredive. Naprotiv, one mogu biti i obmanjujuće. Prema tome, moramo naći argument koji pokazuje da je logička ekvivalencija iskaza isto što i maksimalna koherentnost. Što se tiče Šubertovog argumenta (odjeljak 4. paragraf d) želimo da kažemo sledeće. Zaista, deluje kao da je u svedočanstvo koje daje drugi par svedoka (da je nestali u polju 4) koherentnije. Međutim, Šubert se, kao i mi ovde poziva na autoritet intuicije, tvrdeći da je u ovom slučaju svedočanstvo intuitivno koherentnije (Shubert 2011: 270). Ali, da bismo u potpunosti razumeli Šubertovu poziciju potrebno je razumeti kontekst u okviru koga on iznosi ovu tvrdnju. Ideja je da Čšog meri koherentnost u smislu toga koliko je ona neočekivana. Drugim rečima, neočekivanost koherentnog izveštaja je faktor koherentnosti. Upravo ono svedočanstvo koje je manje očekivano je koherentnije. Tu se specifičnost uklapa na sledeći način: što je svedočanstvo specifičnije ono je manje očekivano. Manja je verovatnoća da će se nezavisni svedoci složiti da je ubica bio plav, plavook i gozazan muškarac, nego da je bio muškarac. Koherentnost je prema ovom viđenju veća ukoliko je slaganje manje očekivano. Upravo ove dve osobine, nezavisni svedoci i neočekivanost njihovog izveštaja, motivišu nas da verujemo da je njihov izveštaj istinit ili makar pouzdan u nekoj meri. Dakle, ukoliko shvatimo koherenciju na šogendijevski način dobijamo nekakve pozitivne posledice. Koherencija ima „moć“ da ukaže na to koji su svedoci pouzdani, a koji nisu (Shubert 2011: 266) (Olsson, Shubert 2007: 300-303). Upravo zbog toga Čšog predstavlja meru koja meri neočekivanost logički ekvivalentnog svedočanstva, ona je alat pomoću koga možemo doći do zaključka o tome koliko su izvori pouzdani. Ali to ne znači da neočekivanost tj. specifičnost utiče na koherentnost. Možemo interpretirati ovu ideju kao neku vrstu interakcije specifičnosti i koherentnosti (koja je data u činjenici da su iskazi logički ekvivalentni) kao i pretpostavke da su svedoci međusobno nezavisni.

c) Pošto se Šubert poziva na intuiciju koja potkrepljuje Čšog, mi ćemo takođe suprotstaviti njegovoj intuiciji drugu intuiciju, koja se može formulisati na sledeći način: različita procena verovatnoće ne utiče retroaktivno na stepen koherentnosti svedočanstva. Na primer: uzmimo da imamo skup iskaza S , koji se sastoji od dva ekvivalentna, kontigentna iskaza, t i d . Marko ocenjuje da je verovatnoća $P(t)=P(d)=0,7$. Međutim, Petar ocenjuje da je $P(t)=P(d)=0,6$. Ovaj korak je dozvoljen ako prihvatimo subjektivističku interpretaciju pripisivanja prethodnih verovatnoća. Da li ova promena u pripisivanju prethodnih verovatnoća stvara pomenu koherentnosti skupa S ? Ovakav retroaktivan uticaj na stepen koherentnosti deluje kao dosta neobična i

nepoželjna posledica. Ideja iza ovog argumenta je da promena specifičnost, tj. prethodne verovatnoće, ne može uticati retroaktivno na stepen koherentnosti logički ekvivalentnih iskaza. Ovo rešenje inspirisano je, ako ne i potpuno preuzeto, iz članka koji potpisuju Sibel i Vulf. Oni tvrde (parafraziramo) da je skup (logički ekvivalentnih iskaza) koherentan bez obzira da li je očekivano ili neočekivano da će svedoci tvrditi te iskaze. Naime, ukoliko koherentnost skupa svedočanstva zavisi od toga koliko je svedočanstvo očekivano ili neočekivano, onda možemo konstruisati sledeći slučaj: imamo dva para svedoka. Prvi par svedoka čine dva vrlo pouzdana, respektabilna lica, koji su očevici zločina. Druga dva svedoka su potpuno nepouzdana ljudi, sklони laganju i obmanama. Prvi par (nezavisnih) svedoka tvrdi da je ubica gojazan muškarac, plave kose i plavih očiju i visok oko 180 cm. Drugi par nezavisnih svedoka tvrdi isto to. Ukoliko bi prihvatili da koherentnost zavisi od toga koliko je slaganje između svedočanstva neočekivano, sledilo bi da je svedočanstvo nepouzdanog para svedoka koherentnije, jer je neočekivano da će se potpuno nepouzdana svedoci složiti po pitanju velikog broja detalja. Nama se čini da ovaj rezultat nije naročito ubedljiv i da ide na ruku kritičarima Cšog (Siebel, Wolff 2008: 171). Zaključak je da neočekivanost tj. specifičnost ne utiče na koherentnost (makar logički ekvivalentnih svedočanstava).

d) Ono što pokušavamo da kažemo je sledeće: svedočanstvo koje Šubert uzima u obzir je već koherentno i to maksimalno koherentno. Tu je koherentnost već pretpostavljena. Ono što on dalje dodaje na tu činjenicu jeste specifičnost (ili neočekivanost) tog svedočanstva. Ponavljamo, on dodaje specifičnost, ali to ne znači da specifičnost utiče na koherentnost, da tako kažemo, retroaktivno. Specifičnost može biti još jedna pozitivna karakteristika svedočanstva koja nas motiviše da verujemo da je ono istinito ili da su izvori pouzdani (i tu su Šubert i Olson prema našem mišljenju potpuno u pravu), ali to ne znači da specifičnost utiče na koherentnost. Vrlo specifično i koherentno svedočanstvo može biti sasvim legitiman razlog da verujemo da je svedočanstvo istinito ili neobmanjujuće, ali treba primetiti da ovde striktno razlikujemo koherentnost i specifičnost. Na taj način, Cšog zadržava funkciju koju joj Šubert i Olson namenjuju – ona predstavlja vodič u pouzdanost, ali Cšog nije mera koherentnosti, već mera neočekivanosti koherentnosti.

e) Ideja o tome da je Cšog mera koherencije u smislu toga koliko je ona neočekivana nastala je kao deo jednog opšteg pokušaj klasifikovanja različitih mera koherencije. Postalo je jasno da su ponuđene mere koherencije zapravo mere različitih odlika svedočanstva. Nekakav vrlo grub zaključak mogao bi biti da zapravo ni ne postoji jedinstven pojam koherencije, već da je on zavisan u odnosu na karakter svedočanstva koji želimo da istražimo. Neke od „porodica“ teorija koherencije su:

a. Koherencija kao slaganje

b. Koherencija kao neočekivano slaganje (Bovens, Olson, 2001: str. 688)

Cšog bi pripadala porodici mera koherencije koje mere koliko je slaganje neočekivano (Shubert 2011: 269,270). Drugim rečima, Cšog je korisna u scenarijima u kojima je potrebno odlučiti da li treba verovati nezavisnim svedocima. Pod „neočekivanim slaganje“ podrazumeva malu verovatnoću da će se nezavisni svedoci u složiti oko nečega što je malo verovatno, tj. vrlo specifično.

Međutim, pitanje ostaje, da li je uopšte neophodno tretirati Cšog i porodicu kojoj ona pripada, kao teoriju/e koherencije? Nemamo dovoljan razlog da odbacimo intuicije koje su dovedene u pitanje prihvatanjem Cšog (tj. našu tvrdnja τ). Vrlo jednostavno rešenje koje može otkloniti nešto konfuzije kojom koherentizam obiluje, glasi da ono što Cšog meri nije koherentnost, ili makar nije koherentnost u striktnom obliku. Možda je bolje reći da Cšog meri neočekivanost koherentnog izveštaja. Koja je razlika između ova dva tumačenja? Čini se da predloženo shvatanje *koherencija kao neočekivano slaganje* sugerise, ukoliko smo dobro razumeli, da koherentnost zavisi od toga koliko je malo verovatno da će se svedoci složiti u svojim izveštajima. Mi zastupamo stranu koja tvrdi da se koherentnost posmatra kao osobina svedočanstva koja je nezavisna od karakteristika pojedinačnih iskaza koji konstituišu svedočanstvo. Zbog toga, smatramo da je bolje tumačiti Cšog u kontekstu ekvivalentnog svedočanstva, kao teoriju koja pruža odgovor na pitanje, *koliko je verovatno da će izvori dati koherentno svedočanstvo*? Dakle, sa jedne strane imamo:

a) koherencija kao neočekivano slaganje → koherentnost zavisna od toga koliko je svedočanstvo neočekivano.

b) Cšog kao mera neočekivanosti koherentnog izveštaja → koherentnost je već data činjenicom da izvori daju ekvivalentne iskaze. Međutim, ukoliko je svedočanstvo vrlo specifično, ono nas može motivisati da verujemo izvorima, ali ne može retroaktivno povećati koherentnost.

Za kraj, želimo da navedemo jednu opasku o retroaktivnom uticaju na stepen koherentnosti iskaza, vrlo sličnu argumentu iznetom u 5c. Pretpostavimo da možemo izmeriti stepen koherentnosti njihovog svedočanstva. Takođe, recimo da su svedoci pouzdani u stepenu r . U sledećem trenutku, saznajemo da su izvori pouzdani u stepenu u , gde je $u < r$. Da li ova promena u proceni pouzdani čini njihovo svedočanstvo manje ili više koherentnim? Čini se da ne (Mejjs 2005: 82). Ovaj argument je iznet u kontekstu odbrane generalnije tvrdnje da su pouzdanost svedoka i koherentnost nezavisne osobine svedočanstva, ali čini se da je ova tvrdnja vrlo slična argumentu o nemogućnosti retroaktivnog uticaja promene verovatnoće na stepen koherentnosti. Jer stepen očekivanosti svedočanstva može varirati s obzirom na varijaciju u proceni pouzdanosti onih koji daju svedočanstvo. Ali čini se da nema razloga da na osnovu očekivanosti ili neočekivanosti procenjujemo stepen koherentnosti, već to da li njima treba verovati ili ne.

6. Zaključak

Ono što treba imati u vidu je činjenica da nisu sve probablističke mere koherencije osetljive na specifičnost iskaza. Mere kao što su Fitelsonova i Olsonova su neosetljive na specifičnost, pa se njima ne mogu uputiti prigovori koji su u ovom radu upućeni Šogendijevoj meri (Siebel, Wolff 2008: 179). Dakle, cilj ovog rada nije bio da se napadne probablistički koherentizam u celini, već da se ukaže na jedno drugačije tumačenje Čšog. Ova mera je jako vredan doprinos probablističkom koherentizmu u svakom smislu. Usudićemo se da kažemo da je naš lični utisak da je Šogendijev članak u kome je on formulisao ovu meru verovatno najcitiraniji u probablističkoj literaturi, kako zbog svojih mana, tako i zbog svojih vrlina. Ali, čini se da tumačenje Čšog kao mere koherentnosti unosi više konfuzije nego što rešava, makar u kontekstu logički ekvivalentnog svedočanstva. Zbog toga predlažemo da se ova mera u tom slučaju ne posmatra kao mera koherentnosti, već kao mera neočekivanosti koherentnog izveštaja. Upravo ta „neočekivanost“ kako su mnogi, sugerisali može nas navesti da verujemo izvorima (Bovens et al. 2002: 539) (Cohen 1997: 98). Dakle, kada pogledamo širu sliku, imamo probablističke mere koherencije koje ne krše intuicije o logički ekvivalentnim iskazima kao maksimalno koherentnim. Čšog krši intuicije kojih ne želimo da se odrekemo. Dakle Čšog, makar u kontekstu logički ekvivalentnog svedočanstvo, ne bi trebalo posmatrati kao meru koherentnosti, nego kao meru neočekivanosti koherentnog izveštaja. To je u potpunosti kompatibilno sa ulogom koju su Šubert i Olson dali Čšog – da predstavlja vodiča do pouzdanosti. Ali, naglašavamo, razlika između naše interpretacije i ideje o tome da je Čšog mera koherencije kao neočekivanog slaganja, je u tome što mi smatramo da uopšte ne bi trebalo tretirati neočekivanost (samim tim i specifičnost) kao faktor koherentnosti. Sve u svemu, u kontekstu Čšog, koherentnost i neočekivanost nastupaju zajedno, ali neočekivanost ne utiče na koherentnost. Ideja da treba razlikovati koherentnost od neočekivanosti koherentnosti u ovom radu, manje-više je inspirisano ili preuzeto iz (Siebel, Wolff 2008: 171).

Adam Nedeljković

Doktorand Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

DODATAK

3b) Čšog tretira logički ekvivalentne tautologije kao probablistički nezavisne iskaze. Videli smo da Čšog $(B) = 1$

$$\text{Čšog}(A_1, \dots, A_n) = P(A_1 \& \dots \& A_n) / P(A_1) * \dots * P(A_n)$$

Sada treba pokazati da Čšog uvek ocenjuje probablistički nezavisne iskaze kao neutralne. Uzmimo dakle da imamo iskaze A i B koji su takvi da: $P(A | B) = P(A)$, tj. $P(B | A) = P(B)$. U tom slučaju: $P(A \& B) = P(A) * P(B)$

Dakle,

$$\text{Cšog (A,B)} = P(A) * P(B) / P(A) * P(B) = 1$$

Ne moramo da ulazimo u pojam neutralnosti ovde. Bitno je samo shvatiti da Cšog tretira skup logički ekvivalentnih tautologija kao skup iskaza koji su probablistički nezavisni.

4d)

Prvi par svedoka tvrdi da se nestali nalazi u poljima izmđeu 2 i 9 uključujući i ta polja. Označimo ove tvrdnje sa m i n. Naravno, m je logički ekvivalentno sa n.

$$\text{Cšog (m,n)} = P(m \& n) / P(m) * P(n) =$$

$$= P(m \mid n) * P(n) / P(m) * P(n)$$

$$= P(m \mid n) / P(n)$$

$$= 1 / 8/10$$

$$= 1/1 / 8 / 10$$

$$= 10/8$$

$$= 1,25$$

Drugi par svedoka tvrdi da se nestali nalazi u polju 4. Označimo njihove iskaze sa m' i n'. Naravno, m' je logički ekvivalentno sa n'.

$$\text{Cšog (m',n')} = P(m' \& n') / P(m') * P(n') =$$

$$= P(m' \mid n') / P(n')$$

$$= 1/ 1/ 10$$

$$= 1/1 / 1/10$$

$$= 10$$

Dakle, $\text{Cšog (m',n')} > \text{Cšog (m,n)}$ (Q.E.D.)

Literatura

- Akiba Ken, Morreti Luca (2007). „Probabilistic Measures of Coherence and The Problem of Belief Individuation“, *Synthese* 154: 73-95.
- Bovens Luc, Hartmann Stephan (2003). *Bayesian Epistemology* (Oxford: Clarendon Press).
- BonJure Laurence, (1985). *The Structure of Empirical Knowledge* (Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press).
- Bovens Luc, et al. (2002). „Too Odd Not To Be True? A Reply to Olsson.“ *British Journal of Philosophy of Science* 53: 539-563.
- Bovens, Luc, Olsson, Eric. J. (2000). „Coherentism, reliability and Bayesian networks“. *Mind*, 109. 685–719.

- Carter, Tom (2014). „An Introduction to Information Theory and Entropy“, <http://csustan.csustan.edu/~tom/Lecture-Notes/Information-Theory/info-lec.pdf> (10. septembar 2020)
- Cohen, Johnatan L (1997). *The Probable and the Provable* (Oxford: Clarendon Press).
- Dretske Fred (1981). *Knowledge and the Flow of Information* (Massachusetts, Cambridge: MIT press).
- Fitelson, Branden (2003). „A Probabilistic Theory of Coherence“, *Analyses* 63: 194-199.
- Lewis, Clarence Irving (1946). *An Analyses of Knowledge and Valuation* (LaSalle: Open Court).
- Mejis, Wouter (2006). „Probabilistic Measures of Coherence“, <https://repub.eur.nl/pub/6670/ProefschriftWouterMeijs.pdf> (10. septembar 2020)
- Nedeljković, Adam (2018). „Jedan primer formalne koherencije“, *Theoria* 61: 39-53.
- Olsson, Erik, (2017). „Coherentist Theories of Epistemic Justification“, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Edward N. Zalta (ed.), URL = <<https://plato.stanford.edu/archives/spr2017/entries/justep-coherence/>>. (9. septembar 2020)
- Olsson Erik, Shubert Stefan (2007). „Reliability Conducive Measures of Coherence“, *Synthese* 157: 297-308.
- Shogenji, Tomoji (1999). „Is Coherence Truth Conducive?“, *Analyses* 59: 338-345.
- Shubert Stefan (2011). „Coherence and Reliability: The Case of Overlapping Testimonies“, *Erkenntnis* 74: 263-275.
- Siebel Mark, Wolff Werner (2008). „Equivalent Testimonies as a Touchstone of Coherence“, *Synthese* 161: 167 – 182.
- Strevens, Michael (2017). „Notes on Bayesian Confirmation Theory“, <http://www.strevens.org/bct/BCT.pdf> (12 septembar 2020).

Adam Nedeljković

**Is Specificity of Testimony a Factor of Its Coherence?
An Example of Equivalent Statements
(Summary)**

If we have, on the one hand, two witnesses who, independently of one another, testify that the killer is male, and on the other hand, two witnesses who claim independently of one another, that the killer is blond, blue-eyed and overweight man, which of the two testimonies is more coherent? Could it be that the more coherent testimony is the one which offers more information? Or are they equally coherent? In short, can the amount of information, i.e. specificity of testimony, raise its coherence? In this paper, we will defend the claim that the coherence of a set of logically equivalent statements is independent of their specificity.

KEYWORDS: coherence, specificity, logical equivalence, Shogenji, Shubert